

POLSKA IZBA EKOLOGII

Konferencja: RACJONALIZACJA GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI

Katowice, 13 listopada 2019 roku

Rozszerzona Odpowiedzialność Producenta

Jakub Tyczkowski

Rekopol Organizacja Odzysku Opakowań S.A.

Odpady zebrane i przetworzone w latach 2014-2018 [Mg]

Zostało zebranych (w Mg):

Rodzaj odpadu	2014	2015	2016	2017	2018
Razem, w tym:	11 793 932	12 192 593	12 173 621	12 644 246	13 547 859
Zmieszane komunalne – 20 03 01	7 735 064	7 968 166	8 273 763	8 370 818	8 427 149
Surowcowe (grupy 15 - opakowaniowe, 19 – z sortowania i 20 - komunalne)	1 529 600	1 654 545	1 777 339	1 941 262	2 508 897
- w tym opakowaniowe	1 043 681	1 129 371	1 198 261	1 296 487	1 746 473
Pozostałe (w tym budowlane – gr 17)	2 529 269	2 569 882	2 126 589	2 332 166	2 611 813

Do recyklingu i ponownego użycia przekazano (w Mg):

Rodzaj odpadu	2014	2015	2016	2017	2018
Surowcowe (grupy 15 - opakowaniowe, 19 – z sortowania i 20 - komunalne)	1 011 115	1 071 201	1 215 758	1 353 278	1 756 390
- w tym opakowaniowe	821 493	900 728	1 038 255	1 170 108	1 551 038

Dwa modele finansowania – podstawa regulacyjna

OBECNIE	PO IMPLEMENTACJI ROP
<p>Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach</p> <p>Art. 6c. 1. Gminy są obowiązane do zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy</p> <p>Art. 6h. Właściciele nieruchomości, o których mowa w art. 6c, są obowiązani ponosić na rzecz gminy, na terenie której są położone ich nieruchomości, opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi</p> <p>Art. 6r. 2. Z pobranych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi gmina pokrywa koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, które obejmują koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) odbierania, transportu, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych; 2) tworzenia i utrzymania punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych; 3) obsługi administracyjnej tego systemu; 4) edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi. 	<p>DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy</p> <p>Artykuł 8 Rozszerzona odpowiedzialność producenta</p> <p>1. W celu wzmocnienia działań w zakresie ponownego wykorzystania odpadów i zapobiegania ich powstawaniu, recyklingu oraz innych form odzysku państwa członkowskie mogą podjąć środki prawodawcze lub inne niż prawodawcze w celu zapewnienia, aby każda osoba fizyczna lub prawna, która zawodowo opracowuje, wytwarza, przetwarza, obrabia, sprzedaje lub wwozi produkty (producent produktu) ponosiła rozszerzoną odpowiedzialność producenta. Środki takie mogą obejmować przyjmowanie zwracanych produktów i odpadów pozostających po wykorzystaniu tych produktów, a także późniejsze gospodarowanie tymi odpadami i odpowiedzialność finansową za te działania. Środki te mogą obejmować obowiązek podawania do wiadomości publicznej informacji o stopniu, w jakim można ponownie wykorzystać i przetworzyć dany produkt. W przypadku gdy środki takie obejmują ustanowienie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta obowiązują ogólne minimalne wymogi określone w art. 8a. Państwa członkowskie mogą postanowić, że producenci produktów podejmujący z własnej inicjatywy finansową lub finansową i organizacyjną odpowiedzialność za gospodarowanie odpadami stanowiące etap cyklu życia produktu, powinni stosować niektóre lub wszystkie ogólne wymagania minimalne określone w art. 8a.</p> <p>Artykuł 8a</p> <p>Ogólne wymagania minimalne dotyczące systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta</p> <p>4. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia, by wysokość wkładów finansowych płaconych przez producenta produktu w celu wypełnienia jego obowiązków wynikających z rozszerzonej odpowiedzialności producenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) pokrywała następujące koszty związane z produktami, które producent wprowadza do obrotu w danym państwie członkowskim: — koszty selektywnej zbiórki odpadów, a następnie ich transportu i przetwarzania, w tym przetwarzania niezbędnego do osiągnięcia unijnych celów w zakresie gospodarowania odpadami, oraz koszty niezbędne do realizacji innych celów i zadań, o których mowa w ust. 1 lit. b), po uwzględnieniu dochodów z ponownego użycia, ze sprzedaży surowców wtórnych pochodzących z jego produktów i z nieodebranych kaucji, — koszty dostarczania posiadaczom odpadów odpowiednich informacji zgodnie z ust. 2, — koszty gromadzenia danych i sprawozdawczości zgodnie z ust. 1 lit. c)
<p>Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi</p> <p>Art. 17. 1. Wprowadzający produkty w opakowaniach jest obowiązany zapewniać odzysk, w tym recykling odpadów opakowaniowych takiego samego rodzaju jak odpady opakowaniowe powstałe z tego samego rodzaju opakowań jak opakowania, w których wprowadził produkty, z uwzględnieniem art. 18.</p> <p>Art. 20. 1. Wprowadzający produkty w opakowaniach jest obowiązany do dnia 31 grudnia 2014 r. oraz w latach następnym osiągnąć docelowy poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych co najmniej w wysokości określonej w załączniku nr 1 do ustawy, z wyłączeniem wprowadzającego produkty w opakowaniach wielomateriałowych lub środki niebezpieczne w opakowaniach, w tym środki ochrony roślin, który należy do porozumienia, o którym mowa w art. 25. + Gospodarstwa Domowe</p>	

Dwa modele finansowania - konsekwencje

OBECNIE

Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

- Opłata za gospodarowanie odpadami jest „polityczna”
- Opłata wynika z przetargów - głównym kryterium jest cena
- W wielu gminach koszty nie są pokrywane
- Niewystarczająca infrastruktura zbiórki a czasami i sortowania
- Ilość odpadów generowanych przez te systemy jest ograniczona
- Jakość odpadów jest niska co ogranicza ich recykling
- Środki na edukację mieszkańców ograniczone
- Efektem jest budowa i funkcjonowanie nieefektywnych systemów zbiórki selektywnej
- Nieuczciwy system z punktu widzenia mieszkańca – bez względu ile generuje odpadów to płaci tak samo

Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r.

o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi

- Koszt czyli cena za realizację obowiązków oderwana od realnych kosztów gospodarki odpadami
- Ograniczone finansowanie gospodarki odpadami opakowaniowymi jak i działań edukacyjnych
- Wprowadzający mają ograniczony wpływ na efektywność systemów zbiórki selektywnej
- Brak motywacji wprowadzających odnośnie wprowadzania opakowań „recyklingowych”
- Problemy z eliminowaniem szarej strefy

PO IMPLEMENTACJI ROP

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy

- Odpowiedzialność finansowa albo finansowa i operacyjna za gospodarkę odpadami opakowaniowymi i za wiele innych działań – pokrywanie kosztów
- Opłata ukryta w cenie zapakowanego produktu
- Realne dofinansowanie zbiórki i przygotowania do recyklingu
- Wpływ na efektywność systemów gospodarki odpadami opakowaniowymi
- System uczciwy dla konsumentów – płacisz tyle ile kupiłeś
- Motywacja dla przemysłu aby ograniczyć masę opakowań wprowadzanych na rynek i postępować wg. zasad eco-design

Bardzo ważny jest sposób implementacji ROP tak aby przedsiębiorcy wiedzieli ile płacą i za co płacą tak aby ICH pieniądze były realnie wydawane na budowę i funkcjonowanie efektywnego systemu gospodarki odpadami opakowaniowymi

Najważniejsze ustalenia

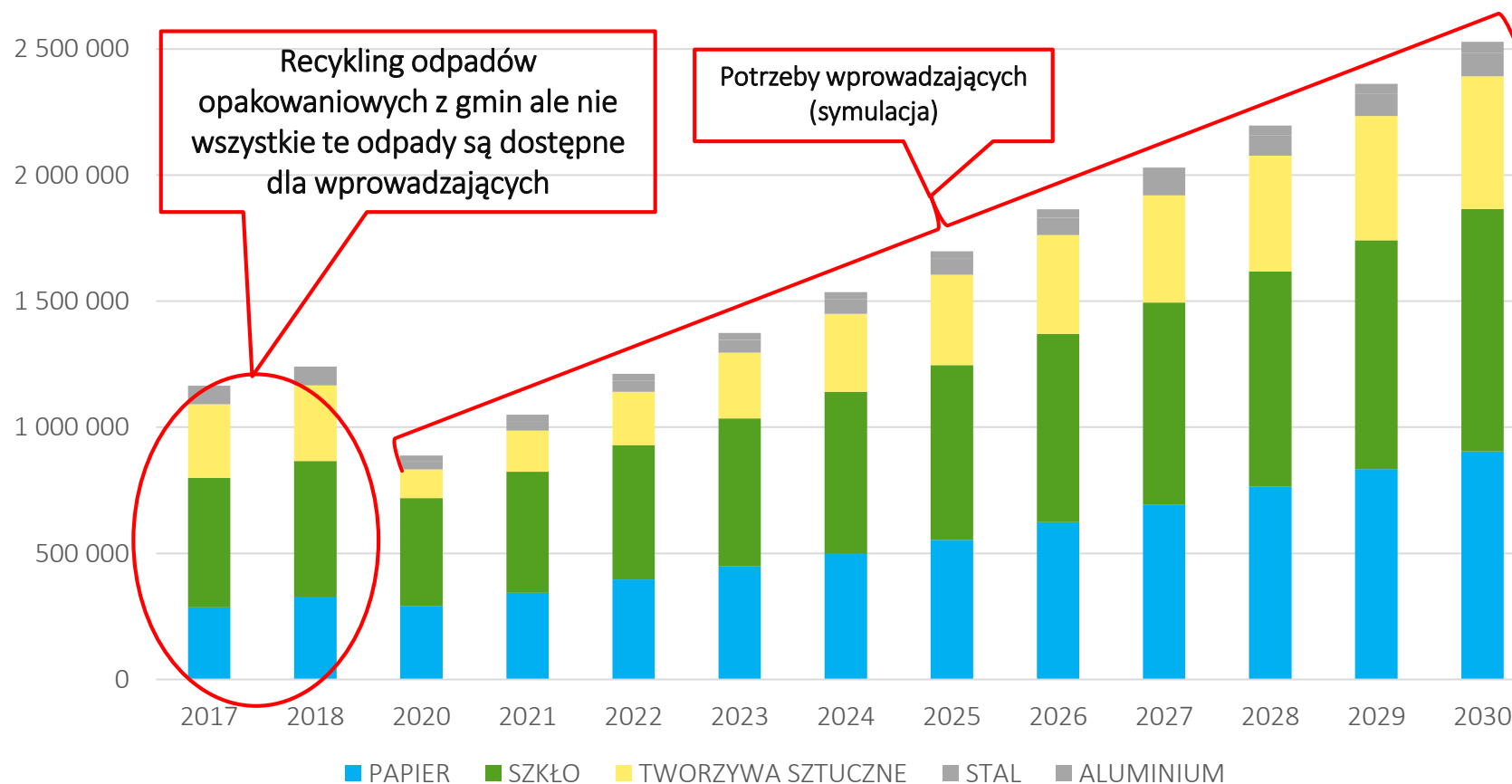
✓ Poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia dla odpadów komunalnych

- ▶ 2025 – 55%
- ▶ 2030 – 60%
- ▶ 2035 – 65%

✓ Poziomy recyklingu dla frakcji opakowaniowych

	2020 <i>to już mamy</i>	2025	2030
Opakowania razem	55%	65%	70%
Papier i tektura	61%	75%	85%
Szkło	61%	70%	75%
Tworzywa sztuczne	23,5%	50%	55%
Stal (metale żelazne)	50%	70%	80%
Aluminium	50%	50%	60%
Drewno	15%	25%	30%

Recykling vs. Potrzeby wprowadzających

Implementacja znowelizowanych dyrektyw = zwiększenie potrzeb zbiórki i recyklingu = zwiększenie inwestycji w te obszary i ponoszenie znacząco wyższych kosztów operacyjnych. W dużej mierze koszty te generowane będą przez podmioty zbierające i przygotowujące do recyklingu odpady opakowaniowe. Inwestycje po stronie recyklerów też będą musiały wystąpić. Duże pole do rozwoju dla firm tej branży.

Przegląd ROP funkcjonujących w wybranych krajach europejskich

Tabela przedstawia następujące informacje:

- liczbę organizacji odzysku w danym kraju oraz rodzaj konkurencji między tymi podmiotami,
- zakres odpowiedzialności, dotyczący pochodzenia odpadów (odpady pochodzące z gospodarstw domowych oraz/lub z działalności handlowej i przemysłowej), za które odpowiedzialne jest organizacja odzysku.

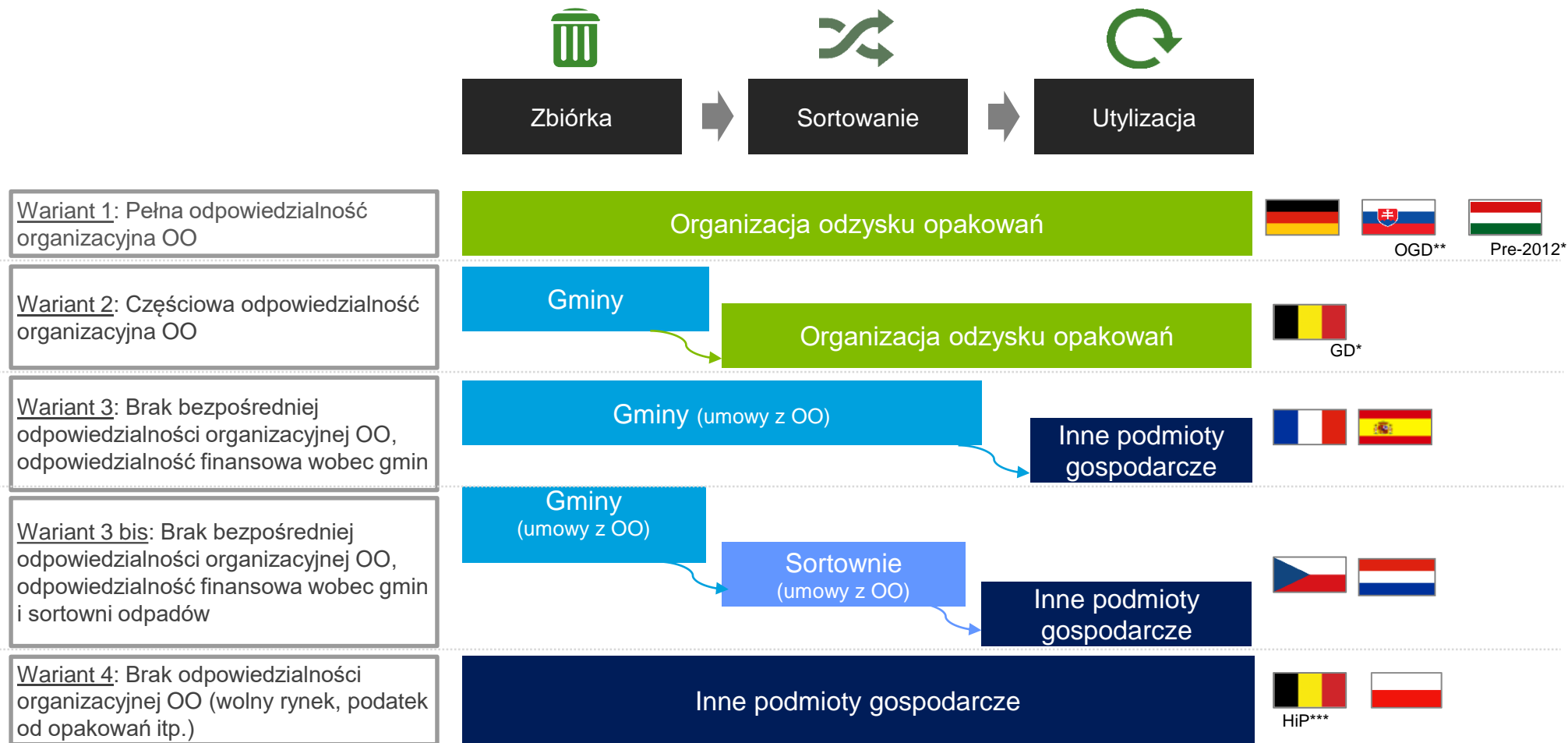
Tab. Wyniki analizy ROP w 8 krajach UE

FLAGA	KRAJ	LICZBA ORGANIZACJI ODZYSKU	ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI
	Hiszpania (ES)	2 Brak konkurencji (1 dla opakowań szklanych, 1 dla pozostałych opakowań)	Odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych,
	Belgia (BE)	2 Brak konkurencji (1 dla odpadów gospodarstw domowych, 1 dla odpadów z działalności handlowej i przemysłowej)	Odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych, działalności handlowej i przemysłowej
	Francja (FR)	1	Odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych
	Holandia (NL)	1	Odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych, działalności handlowej i przemysłowej
	Niemcy (DE)	10	Odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych
	Słowacja (SK)	13	Oddzielna zbiórka odpadów pochodzących z gospodarstw domowych
	Czechy (CZ)	1	Odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych, działalności handlowej i przemysłowej
	Węgry (HU)	Brak zasad ROP program rządowy Ustawowa opłata produktowa / Fundusz rządowy	Odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych, działalności handlowej i przemysłowej
	Polska (PL)	26	Odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych, działalności handlowej i przemysłowej

1/ Zakres odpowiedzialności

Przegląd wariantów dotyczących zakresu odpowiedzialności w wybranych krajach europejskich

* GD: odpady opakowaniowe z gospodarstw domowych
 ** OGD: oddzielna zbiórka odpadów z gosp. domowych
 *** HiP: odpady opakowaniowe z działalności handlowej i przemysłowej

2/ Refundacja kosztów

Przegląd wariantów dotyczących zwrotu kosztów w wybranych krajach europejskich

ORGANIZACJE ODZYSKU POKRYWAĆ MOGĄ:

Koszty mogą być:	Koszty odpadów zbieranych selektywnie	Koszty odpadów zbieranych selektywnie oraz zmieszanych odpadów komunalnych
pokrywane bezpośrednio przez organizacje odzysku	 Pre-2012*	
pokrywane przez organizacje odzysku w formie zwrotu dla gmin		
pokrywane przez organizacje odzysku w formie zwrotu dla gmin, sortowni oraz innych podmiotów	 HH	
nierefundowane	 C&I	

Uwaga: W przypadku gdy organizacje odzysku pokrywają koszty w formie zwrotu kluczowe jest ustalenie podstaw refundacji.

2/ Refundacja kosztów

Analiza: Kto otrzymuje zwrot?

Organizacje odzysku nie finansują bezpośrednio zbiórki, sortowania i przetwarzania odpadów opakowaniowych lecz dokonują refundacji tych kosztów.

- **WARIANT A) ORGANIZACJE ODZYSKU OTRZYMUJĄ PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY SORTOWANYCH ODPADÓW**

W tym przypadku organizacja odzysku finansuje gminom całkowity koszt zbiórki i sortowania odpadów (Belgia).

Zalety: Klarowne rozróżnienie między kosztami operacyjnymi (stałymi, z możliwą optymalizacją kosztów) oraz przychodami (które zmieniają się wraz z cenami surowców); szansa dla organizacji odzysku, aby odzyskać zwrot równy wartości materiałów oraz mieć lepszą kontrolę nad działalnością firm zajmujących się recyklingiem odpadów.

Czynniki ryzyka: Niski poziom akceptacji przez firmy zajmujące się gospodarką odpadami, trudności z wdrożeniem.

- **WARIANT B) GMINY ORAZ/LUB SORTOWNIE OTRZYMUJĄ PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY SORTOWANYCH ODPADÓW**

W tym przypadku organizacje odzysku pokrywają koszty netto zbiórki oraz/lub sortowania, tj. koszty zbiórki i sortowania pomniejszone o cenę sprzedanego posortowanego materiału do prywatnych firm (Francja, Czechy).

Zalety: Łatwość wdrożenia, minimalne zmiany rynku recyklingu wprowadzone przez organizację odzysku, ograniczenie ryzyka finansowego (zmiany cen).

2/ Refundacja kosztów

Analiza: Jakie koszty podlegają refundacji?

Koszty zbiórki i sortowania można oceniać korzystając z niżej wymienionych metod:

KOSZTY REFERENCYJNE / KOSZTY STANDARYZOWANE

Koszty określa się na podstawie następujących czynników:

- **informacje zwrotne z rynku:** średnie koszty standardowej usługi są poddane analizie w celu wstępnego określenia kosztów referencyjnych,
- **podejście teoretyczne:** ocena kosztów zoptymalizowanego systemu zbiórki i sortowania pozwalających na wykonanie podstawowej usługi oraz realizację celów ustalonych dla danego kraju,
- **cenę rynkowe:** analiza cen rynkowych różnych materiałów, kosztów transportu itd.

Koszty referencyjne mogą uwzględniać:

- rodzaj materiału,
- obszar/gęstość zaludnienia,
- systemy zbiórki,
- efektywność systemu,
- jakość zbieranych/sortowanych odpadów.

Koszty referencyjne mogą być obliczane:

- na tonę odpadów poddanych recyklingowi (Francja),
- na tonę i na mieszkańca (Belgia),
- na tonę odebraną (Czechy, Holandia).

KOSZTY RZECZYWISTE

Koszty rzeczywiste można określić na podstawie:

- **faktur:** W Belgii zwrot kosztów można otrzymać na podstawie opłaconych przez gminy faktur wystawionych przez podwykonawców zbierających i sortujących odpady opakowaniowe.

:

Ważne pytania:

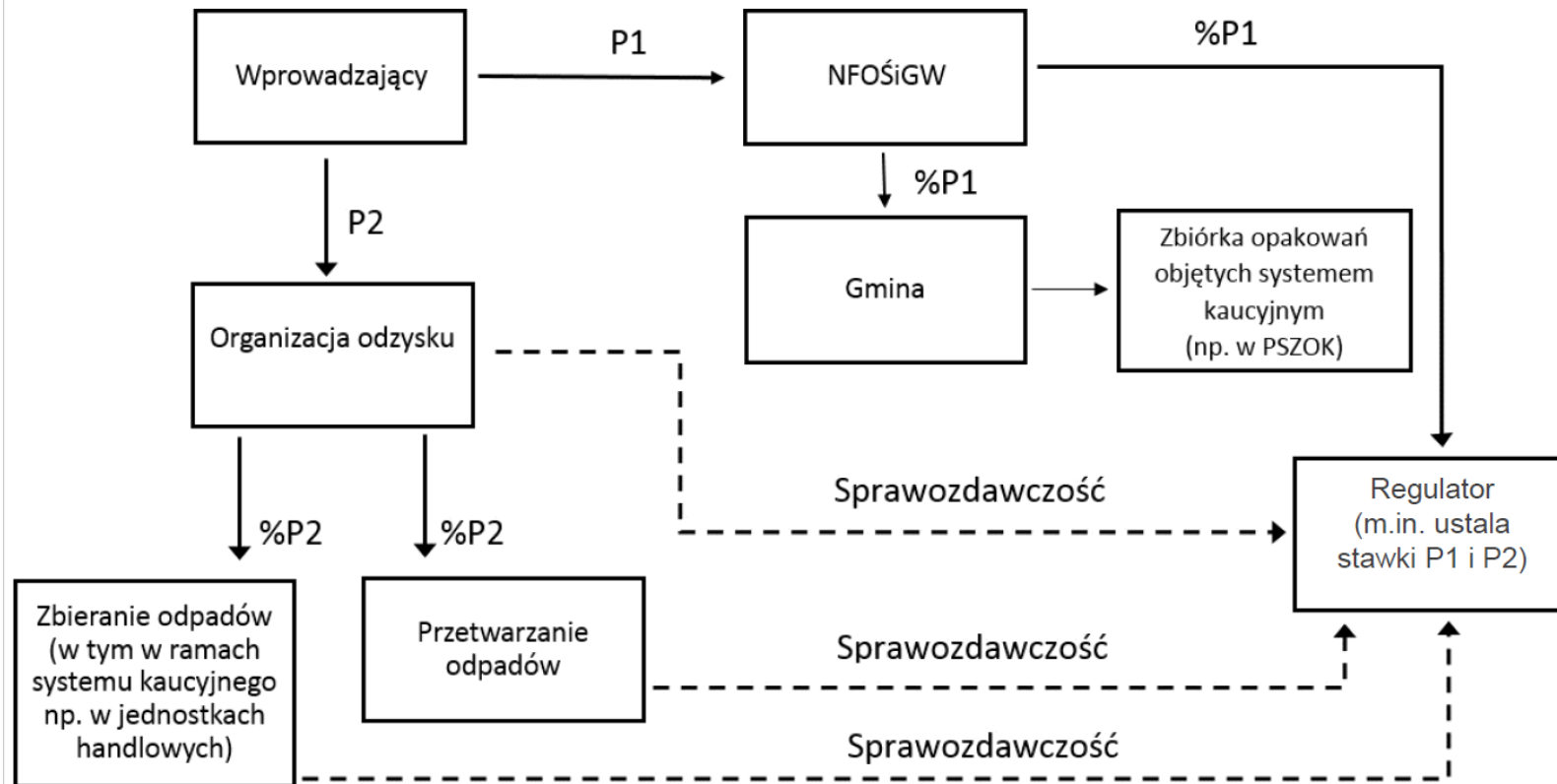
Jakie są najistotniejsze czynniki wpływające na koszty?

Które z nich można wykorzystać do ustalenia zasad zwrotu kosztów? (na podstawie analizy dostępności danych, zalet i wad każdej z dostępnych opcji)

W kierunku jakiego modelu idziemy?

Schemat systemu ROP

Co powinniśmy wiedzieć aby móc rozmawiać?

- ▶ Czy wprowadzający opakowania na rynek będą mieli wpływ na wartość P1?
- ▶ Według jakiego schematu będzie określany P1 – koszt rzeczywisty, koszt kalkulowany, uśredniany?
- ▶ W jaki sposób P1 będzie dystrybuowany: np. wtedy gdy koszty powstają czyli na bieżąco, z dołu, z góry? Kiedy pieniądz trafi do gospodarujących odpadami?
- ▶ Jaka jest rola Instalacji Komunalnych (sortowni) i jak będą pokrywane ich koszty z ROP? W dzisiejszym schemacie nie ma tych podmiotów.
- ▶ Jaka jest zależność gmin i organizacji odzysku i ich wpływ na efektywność zbiórki selektywnej?
- ▶ Czy w przypadku potrzeb zwiększania zbiórki organizacje odzysku będą miały mechanizm finansowania tego wzrostu?
- ▶ Czy i jak będzie mierzony wpływ edukacji na efektywność zbiórki selektywnej?
- ▶ Kaucja/depozyt vs. PSZOK, skupy – jaka ich rola? Jak ten system ma wyglądać?
- ▶ Depozyt = wyjście dużych ilości wartościowego surowca ze zbiórki selektywnej – czy przeanalizowano konsekwencje i konsultowano to z branżą odpadową?

...PYTAŃ JEST JESZCZE BARDZO WIELE...